

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Kansainväliset palvelut

Erasmus-työharjoittelu

Loppuraportti

MVV Energie AG

Mannheim, Saksa

Kesä 2011

Tapio Hyvönen

Tuotantotalous

Johdanto

Ennen harjoittelijavaihtoon lähtemistä opinnoistani puuttui tutkinnostani enää työharjoittelu ja diplomityö. Jo aikaisempina vuosina todettu kesätöiden löytämisen vaikeus ja yleensäkin heikko työllisyystilanne, sekä halu mennä Saksaan saivat minut hakemaan kansainvälistä työharjoittelupaikkaa. Olin jo ollut kaksi lukuvuotta Ranskassa Erasmus-opiskelijavaihdossa, joten sinänsä pidempiaikainen ulkomailla oleskelu ei ollut uutta. Halusin löytää paikan Mannheimista tai ainakin sen läheltä, koska saksalainen ystäväni asui Mannheimissa. Haun rajaaminen Mannheimin alueelle tietysti vähensi mahdollisten hakupaikkojen kokonaismäärää, mutta se auttoi myös keskittymään niihin työharjoitteluilmoituksiin, jotka vaikuttivat sopivimmilta minulle.

Saksassa työharjoittelukulttuuri on kovin erilainen kuin Suomessa. Useissa koulutusohjelmissa työharjoittelulle on varattu kokonainen lukukausi. Hakijoita on siis paljon, mutta toisaalta myös työharjoittelupaikkoja on paljon enemmän kuin Suomessa, ja työnimikkeenäkin on lähes aina työharjoittelija, eikä vain kesätyöntekijä. Työharjoittelupaikkojen tehtävistä ja vaatimuksista kerrotaan yhtä tarkasti kuin vakinaisenkin työpaikan edellytyksistä. Hyvin usein yhtenä vaatimuksista on hyvä englanti. Joissakin ilmoituksissa mainitaan myös sujuva saksan kielen taito, mutta kuulemani mukaan sitä varmaankin odotetaan ilmoittamattakin. Ilmoitukset ovat lähes aina saksaksi, joten Google Translator tuli tutuksi ilmoituksia läpi kahlatessa. CV:tä ja työhakemusta kirjoittaessa kannattaa huomioida muotoilun erot suomalaisiin työnhakudokumentteihin, ohjeita kannattaa etsiä Internetistä.

Mannheim

Mannheim on saksalaisella mittapuulla keskikokoinen yliopistokaupunki, jossa on noin 300 000 asukasta. Mannheim sijaitsee Lounais-Saksassa, Rhein- ja Neckar-jokien risteyskohdassa, Baden-Württembergin osavaltiossa. Kaupunkiin laskettava pinta-ala on melko pieni, joten alue on varsin tiheään asutettu ja Suomessa vain Helsinki on tiheämmin asutettu.

Osana kaupungin imagoa on kaupungin keskustan kaavoitus, joka oli mahdollista pistää uusiksi toisen maailmansodan pommitusten jäljiltä. Kaupungin sloganina toimii ”Leben im Quadrat”, eli ”elämää neliössä”. Keskustan kadut on nimetty tietyn järjestyksen mukaan kaupungin linnasta lähtien malliin A1 tai T6. Ainakin paikallisten mukaan tämä järjestelmä on todella kätevä, kunhan sen ensin oppii. Itse en sitä vielä työharjoittelun aikana jaksanut opetella.

LUT:lla on Mannheimin yliopiston kanssa Erasmus-opiskelijavaihtosopimus. Kaupungissa on myös hieman suomalaista ammattikorkeakoulua vastaava laitos, Hochschule Mannheim, jonka professori toimi linkkinä harjoittelupaikan saannissa.

Kaupungissa on varsin teolliseksi kaupungiksi melko paljon nähtävää, esimerkiksi vesitorni ja sitä ympäröivä puisto aivan kaupungin keskustassa sekä museon ja Mannheimin yliopiston kesken jaettu linnarakennus. Mannheim on ainakin teknillishistoriallisesti merkittävä, sillä Karl Benz rakensi siellä maailman ensimmäisen auton vuonna 1885. Daimlerilla on Mannheimissa edelleen suuri autotehdas. Vajaan tunnin raitiovaunumatkan päässä Mannheimista on Heidelbergin osittain restauroitu linna. Syyskuun loppupuolella Bad-Dürkheimissa (noin tunnin matka raitiovaunulla) on maailman suurin viinifestivaali, jonka nimi on kuitenkin harhaanjohtavasti ”Wurstmarkt”. Eteläinen Saksa ei tietenkään ole pelkkää viinialuetta, paikallisia olutpanimoita ovat muun muassa Eichbaum ja Welde, josta jälkimmäisen panimolla voi käydä vierailmassa.

Mannheimiin pääsee Suomesta lentämällä sekä Frankfurtin, Frankfurt-Hahnin ja Stuttgartin lentokenttien kautta. Jatkoylehteyksien kesto ja hinta vain vaihtelee. Itse suosin Tampere-Frankfurt-Hahn reittiä (Ryanair, ~50€) ja lopun matkasta voi kulkea suoralla bussiyhteydellä lentokentältä Mannheimiin (~20€).

MVV Energie AG on Mannheimista kotoisin oleva pääasiassa sähköä, kaukolämpöä ja kaasua toimittava konserni, jossa on noin 6000 työntekijää. MVV:llä on tällä hetkellä toimintaa lähinnä Saksassa, mutta toimintaa ollaan viime vuosina oltu laajentamassa Isoon-Britanniaan. MVV:n lisäksi muita suuria yrityksiä alueella ovat muun muassa Daimler, Siemens, BASF, John Deere, ABB, Alstom, Fuchs Petrolub ja Roche.

Valmistelut

Työpaikan saaminen voi olla suhteiden puuttuessa hankalaa ja suhteita työpaikan saannissa kutsutaankin leikkisästi B-vitamiiniksi. Lähes kaikki projektissa työskennelleet harjoittelijat olivat joko sponsoriproffan opiskelijoita tai jonkun työntekijän sukulaisia. En mainitse tätä masentaakseni, vaan muistuttaakseni siitä, että työpaikan löytäminen myös tekniikan luvattusta maasta voi olla haastavaa. Hyvä pärjääminen kansainvälisessä kouluja vertailevassa Pisa-tutkimuksessa, sekä saksalaista työkulttuuria lähellä olevat työtavat, kuten pitäminen kiinni sovituista aikatauluista ja meneminen suoraan asiaan, saattavat kuitenkin tuoda pientä helpotusta suomalaisille.

Harjoittelupaikan sain käytännössä paikallisen Hochschulen professorin kautta. Hän on ns. sponsoroitu professori, joka työskentelee sekä MVV:llä, että opettaa Hochschulessa tuotantotalouden osastolla. Edellisenä vuonna kävin joululomalla Mannheimissa, ja samalla kävin Hochschulen tuotantotalouden osaston kansainvälisistä suhteista vastaavan professorin puheilla kysymässä vinkkejä mistä ja miten kannattaisi etsiä työharjoittelu- ja diplomityöpaikkaa. Häntä taas puolestaan kiinnosti tieto siitä, että tuotantotaloutta voi ylipäätään opiskella pääaineena muuallakin kuin lähinnä Saksassa. Neuvoja tai kontakteja hänellä ei ollut, joten hän ohjasi minut edellä mainitulle ”sponsoriproffalle”. Hän sanoi usein auttaneensa opiskelijoitaan työharjoittelu- ja diplomityöpaikkojen etsinnässä. Keskusteltuamme reilun tunnin muun muassa koulutuksestani ja kiinnostuksen kohteistani, jätin hänelle CV:ni ja yhteystietoni, hän lupasi katsovansa millaisia työmahdollisuuksia sattuisi löytämään ja ottavansa myöhemmin yhteyttä.

Keväällä 2011 olin jo hieman epäluuloinen siitä olisiko professori löytänyt saksaa käytännössä osaamattomalle opiskelijalle työpaikkaa. Maaliskuussa sitten tuli kuin tulikin maili, jossa hän kertoi mahdollisuudesta tehdä diplomityö yritykselle, jossa hänkin työskentelee. Kandin ja DI-vaiheen työharjoittelut minulla oli vielä suorittamatta, mutta MVV:ltä löytyi myös sopiva työharjoittelupaikka, joka tosin oli eri osastolla kuin diplomityö.

Järjestelyt

Työharjoittelupaikka varmistui itse asiassa vasta toukokuun lopussa, silloin kun olin jo Saksassa, joten jäin ilman LUT:n matka-apurahaa. Työt aloitin kesäkuun puolessavälissä, joten Erasmus-harjoitteluapurahahakemuksen kanssa tuli hieman kiire. Asiaa ei juuri auttanut se, että yrityksessä melkein ainut englantia osaamaton henkilö oli henkilöstöosaston työharjoitteluvastaava. Hyvin avuliaasti professori tulikin tulkiksi ja saimme sopimuspaperien läpikäymisen hoidettua vähällä vaivalla kun kävimme yhdessä henkilöstöosastolla.

Erasmus-työharjoittelun päivämäärien kanssa tuli kuitenkin myöhemmin hieman ongelmia. Tarkoitus oli, että Erasmus-rahoituksen työharjoittelu olisi lukuvuoden 2010-2011 rahoituskaudella ja loppuisi 30.9. 2011 eli rahoituskauden viimeisenä päivänä, mutta harjoittelujakso jatkuisi tästä kuitenkin vielä viikon eteenpäin. Englantia puhumattomalle henkilöstövastaavalle eivät kuitenkaan kelvanneet eri päättymisajankohdat Erasmus-papereissa ja varsinaisessa työsopimuksessa, joten harjoittelujaksoni kesto jätettiin sitten viikkoa ajateltua lyhyemmäksi kommunikoinnin monimutkaisuuden vuoksi. Harjoitteluapurahaa sain 400 €/kk neljältä kuukaudelta. Myös opintorahaa ja asumislisää on mahdollista hakea ulkomailla suoritettavan työharjoittelun ajalle.

Asunnon hankinta kävi varsin kivuttomasti, koska paikallinen ystäväni löysi sopivan kämpän Internetin kautta. Hän kuitenkin kertoi, että aina asunnon hankinta ei ole yhtä helppoa, mikä on helppo uskoa kun asukastiheys on lähes Helsingin luokkaa. Paikallisille viranomaisille on syytä käydä ilmoittamassa pidemmän kuin kolmen kuukauden asumisesta Saksassa ja kävin tekemässä muuttoilmoituksen "Einwohnermeldeamt"-nimisessä virastossa. Samasta virastosta saa myös verotusta varten oman tunnusnumeron parin viikon kuluessa.

Myös saksalainen pankkitili on syytä ottaa, ainakin Deutsche Bankilta saa ystävällistä palvelua englanniksi ja tilistä ei tule vuosimaksuja kunhan toimittaa opiskelutodistuksen tilin avaamisen yhteydessä tai ainakin pian sen jälkeen. Internet-yhteyden hankkiminen yksityiseen vuokra-asuntoon oli ainakin itselleni murheen kryyni, sillä palveluntarjoajien tarjonnasta ei yksinkertaisesti löydy sekä halpaa että hyvää. Sopimuksissa on aina joko pitkä sopimuksen kesto tai kallis kytkentämaksu. Joidenkin palveluntarjoajien sopimus on mahdollista purkaa kesken sopimuskauden, kunhan toimittaa todistuksen maastamuutosta. Kytkentäaika on mainosten mukaan 2-4 viikkoa, mutta yleensä se on kuitenkin 4-6 viikkoa.

Siinä vaiheessa kun olin jo työskennellyt noin kuukauden, sain Kelalta ilmoituksen, etten kuulu enää Suomen sosiaaliturvan piiriin, vaan minun tulisi ottaa saksalainen sosiaalivakuutus. Syynä oli se, että saan työharjoittelusta palkkaa, joten kuulun paikallisen sosiaaliturvan piiriin. Työnantajat Saksassa kuitenkin vaativat jokaiselta työntekijältä todistuksen sosiaalivakuutuksesta, joten kävin henkilöstöosastolla keskustelemassa asiasta. Tässä vaiheessa osastolla oli jo onneksi englannintaitoisia harjoittelijoita, joten asioiden selvittely oli helpompaa ja minua neuvottiin ottamaan yhteyttä AOK-sosiaalikassaan, josta sitten hankin pikimmiten tarvittavan sosiaalivakuutuksen.

Työ

Normaali työaika harjoittelijoilla on n. 9-17, johon kuuluu ohjeellinen 40 minuutin ruokatauko. Työajat olivat kuitenkin melko joustavat, joten riitti että päivittäinen työaika (7,6 tuntia = 38 tuntia/viikko) tuli keskimäärin täyteen. Yrityksessä oli varsin paljon työharjoittelijoita, ja kävimme yleensä yhdessä lounastauolla.

Projektissa, jossa itse työskentelin, oli ajankohdasta riippuen 2-6 muuta harjoittelijaa osaikaisena tai täyspäiväisenä työntekijänä. Esimieheni oli varsin kiireinen, joten vaikka tehtäviini

kuului osittain hänen työtaakkansa helpottaminen, ei hänellä kuitenkaan ollut usein aikaa neuvoa minua tehtävissäni, joten töissä piti olla varsin itsenäinen. Projektin ”päätoimisto” oli parin minuutin kävelymatkan päässä omasta toimistostani, joten sitenkin ei pikkuasioista voinut käydä vähän väliä kysymässä. Usein piti siis keksiä itse, kuinka voi olla hyödyksi ja kysyä muilta projektissa työskenteleviltä työtehtäviä. Muutaman ensimmäisen viikon aikana vietin paljon aikaani projektiin tutustumiseen. Lisää haastavuutta projektiin tutustumiseen aiheutti englanninkielisen dokumentoinnin vähäisyys.

Alunperin suunniteltu työharjoitteluni aihe vaihtui pikkuhiljaa ajan kuluessa. Työtehtäviini kuuluivat lopulta pääasiassa avustavat tehtävät, kuten projektin asiakastietojen analysointi taulukkolaskentaohjelmalla, asiakasportaalin muutosehdotukset, esitelmien valmistelu, tiedonsiirron toimivuuden tarkistaminen, sekä kustannuslaskentamallin rakentaminen.

Suomesta tuskin olisin löytänyt vastaavanlaista, näin hyvin omaa koulutustani vastaavaa työharjoittelupaikkaa. Tuotantotaloutta pääaineena ja energia- ja ympäristötekniikkaa sivuaineena lukeneena tämä oli erittäin sopiva työharjoittelupaikka. Työharjoittelijoiden palkkataso on yleensä varsin vaatimaton Suomeen verrattuna, yleensä 0-1000 €/kk, mutta olen vahvasti sitä mieltä että kansainvälinen työkokemus ja ulkomailla asuminen ylipäänsä enemmänkin kuin korvaa eron saksalaisen ja suomalaisen työharjoittelupalkan välillä.

Vapaa-aika

Kaupungin ja lähiympäristön alueella voi helposti matkustaa raitiovaunulla, joita kulkee 10 minuutin välein melkein koko päivän. Koko osavaltion alueella pääsee paikallisjunilla varsin edullisesti matkustamaan erityisellä Baden-Württemberg-lipulla, joka maksaa 21 euroa yhdeltä tai 29 euroa enintään viideltä henkilöltä.

Mannheimissa on paljon erilaisia harrastemahdollisuuksia. Itse aloitin aikidon harrastamisen kämpppääni lähellä olevassa seurassa. Myös siellä ihmiset osasivat hyvin englantia, joten kielen kanssa ei sielläkään ollut suurempia ongelmia. Keskustan lähellä sijaitsevasta Abendakademiasta voi myös löytää itselleen mitä monipuolisempia harrastuksia.

Kieli, kulttuuri

Ennen Saksaan tuloani olin opiskellut saksaa vain kaksi lukukautta, joten tein lähes kaikki työtehtäväni englanniksi. Pelkällä englannilla töissä ei tietenkään pärjännyt, sillä kaikki muut ympärilläni puhuivat saksaa toisilleen, ja pelkästään minulle englantia. Yleensä suuria

kieliongelmiä ei ollut, sillä käytännössä kaikki osasivat puhua vähintään kohtalaista englantia. Saksankielen kuullunymmärtäminen parani harjoittelujakson aikana paljon, mutta sen puhuminen oli jakson loputtuakin kovin vaikeaa. Työasioista puhuttaessa ymmärsin yleensä mistä oli kyse, mutta muiden harjoittelijoiden eli ns. normaalielämän puhetta kuunnellessani olin täysin ymmälläni. Työasioissa samat termit toistuvat uudestaan ja uudestaan, mutta kun puheen aihe ei ole tosielämän keskusteluissa sidottu mihinkään, voi ymmärtäminen olla vaikeaa. Töissä opin muun muassa monia Excelin funktioita saksaksi, mutta en osannut sanoa esimerkiksi "Annatko tuon jutun tuosta pöydältä".

Saksassa teitittely on varsinkin työelämässä hyvin yleistä. Myös pitkään yhdessä työskennelleet työkaverit saattavat teititellä toisiaan, ellei sinuttelusta ole puolivirallisesti sovittu. Nuoret harjoittelijat kuitenkin sinuttelevat toisiaan automaattisesti. Itselläni teitittelyn ja sinuttelun käytön kanssa ei tullut epäselvyyksiä, koska puhuin lähes aina englantia ja henkilöstöosaston ihmisiä tietysti teitittelin.

Viimeisenä työpäivänä harjoittelijat yleensä tuovat kakun yhteistä kahvittelua varten. Itselläni ei ollut uunia enkä muutenkaan ole kummoinen leipoja, joten tein ruisleivästä voileipiä ja työkaverit pääsivät maistamaan munavoita.

Yhteenveto

Työharjoittelu Saksassa oli ehdottomasti kaiken vaivan väärti. Kannattaa pitää mieli avoimena, sillä työpaikka saattaa löytyä yllättävää reittiä. Kokonaisuutena työharjoittelu MVV:llä oli mukavaa ja työilmapiiri oli miellyttävä. Jos tämän raportin annista tuli mieleen kysyttävää, lähetä toki mailia osoitteeseen tapio.h.hyvonen@gmail.com